

KREATIVNE RAZISKOVALNE UČNE DEJAVNOSTI V VRTCIH – V NARAVI, ZA NARAVO

/ Anica Ašenberger / Vrtci občine Žalec Σ enota Trje

V članku predstavljam pomen aktivne igre v naravi, učenje v spodbudnem okolju, razvoj občutljivosti do okolja ter vlogo vzgojitelja pri oblikovanju otrokovih stališč, mišljenj in ravnanj v zvezi z okoljem. Ključni pojmi, ki jih predstavljam, so aktivno raziskovanje, motiviranje, reševanje problemov, učenje za življenje, odnos do sebe in okolja.

Uvod

Predšolski otroci radi raziskujejo, se čudijo vsemu novemu in izražajo zanimive ugotovitve, jih delijo z vrstniki in odraslimi. Vse, kar novega opazijo, želijo potipati, povohati, okusiti. Tako s svojimi čutili vsak po svoje zaznava in doživlja sebe, okolje in različne odnose.

Z aktivnim raziskovanjem, ki mora biti prilagojeno razvojni stopnji, otroci spoznavaajo tudi možnosti, kako se kaj novega odkrije in nauči.

Raziskovanje v spodbudnem učnem okolju

Vsakršno raziskovanje je za otroke in vzgojitelje velik izziv, otroci pa se učijo sprejemati pravilne odločitve, sodelovati, razumevati dogodke, predvsem pa z občutljivostjo posegati v naravo.

»Neposreden stik z okoljem omogoča zavedanje vrednosti in ranljivosti okolja, razvija občutek za lepo in vredno v okolju, spoštovanje in občudovanje ter željo po ohranjanju.« (Marjanovič Umek idr. 2001: 160).

Vloga vzgojiteljev v oddelku

Otrokom mora biti zagotovljena varnost, sprejetost in prijetna čustvena klima. Tako z vsemi ostalimi pogoji otroku zagotavljamo možnost samospoznavanja in samoizražanja preko aktivne igre. Za dobro izbiro, organizacijo in izvedbo naravoslovnih dejavnosti so pomembne vzgojiteljeve razvite sposobnosti opazovanja, vodenja in poučevanja, spodbujanja in motiviranja.

Z dobro pripravo materialov, pripomočkov, prostorsko ureditvijo, ustrezno izbiro metod, zagotovimo otrokom sproščeno raziskovanje in pridobivanje koristnih izkušenj, znanj in sposobnosti.

Pridobivanje naravoslovnega znanja in veščin

Dejavnosti morajo biti glede na cilje smiselno izbrane, postopki pa morajo zagotavljati notranjo motiviranost otrok. Tako otrok razvija in vzpostavlja odnose z ljudmi, živalmi, rastlinami, predmeti in snovmi.

Otrok mora opazovati, primerjati, razvrščati, urejati, meriti, sporočati, napovedovati, ravnati s podatki, rokovati s pripomočki in napravami in iskati informacije. Pomembno je tudi preverjanje lastnih ugotovitev in domnev. Mora pa imeti tudi možnost sodelovanja, upoštevanja dogovorov in sporazumevanja na sebi lasten način. Tako se uči reševati probleme, izražati čustva in doživetja, ter krepi vztrajnost.

Primeri razvijajočih se dejavnosti na temo – zemlja okrog nas

Cilji:

Otrok odkriva, doživlja, spoznava in primerja živo in neživo naravo in njuno soodvisnost. Odkriva in spoznava lastnosti in uporabnost zemlje iz različnih življenjskih okolij.

V vrtcu Trje namenjamo posebno pozornost tudi prijetnemu bivanju v naravi in kreativnemu raziskovanju, ki močno vpliva na oblikovanje otrokovih vrednot.

Ob skupnem načrtovanju sajenja in sejanja, smo v oddelku 2–4 let izpostavili vprašanje, kje in kako bomo dobili zemljo, otroci pa so izrazili kar nekaj zanimivih idej. Predhodno so nekateri že imeli nekaj izkušenj z zemljo (zasajanje drevesa na igrišču, igra z zemljo doma in v vrtcu).

Odšli smo na travnik, kje so otroci raziskovali in nasipali v vedra zemljo iz krtin. Na igrišču so zemljo, presipali v različne posode in merili količino. Zemljo smo nasuli v stoječa peskovnika in začeli z raziskovanjem – tipali, brskali in natančneje opazovali z lupami. Vse, kar so našli in poimenovali, sva s sodelavko zapisali, posamezniki so se odločili, da opaženo narišejo. Najdene stvari, ki so jih odkrili, so ločili na kup čudnih zakladov in ugotovili, da so našli tudi odpadka (PVC pokrovček, majhen kos folije), ob tem pa na osnovi odprtih vprašanj vzgojiteljic razmišljali o ravnanju z odpadki in odnosu do zemlje.

Naslednji dan smo odšli po zemljo še na rob gozda in ugotovili, da vsebuje več naravnih primesi. Vzporedno so otroci prinašali tudi zemljo od doma (vrtno ali kupljeno), ter semena in sadike. Sledilo je odkrivanje razlik

med različnimi vrstami zemlje, ter prepoznavanje različnosti semen – vse opaženo s strani otrok sva zapisovali in jim priložnostno prebirali njihove izjave. Informacije o zemlji smo našli v knjigah in enciklopedijah. Sledila je dejavnost sajenja in sejanja v lončke, simbolno pa sva jim pomagali označiti, kaj bo zraslo. Vsak dan pa so svoje rastline zalivali in z radovednostjo spremljali rast.

Z odvečno zemljo so si v bližini vrtca z najino pomočjo uredili še vrtiček. Ogradili smo ga s kamni, posadili sadike rož, posejali semena in postavili tablo z naslovom »Na našem vrtu raste«. Otrokom je bil vrt v ponos, ob njem so se ustavljali tudi drugi otroci in odrasli naše enote, pa tudi starši. Spremljali smo rast, ugotavljali poškodbe na rastlinah in se veselili pridelkov.

Priložnostno so nastajale zabavne izmišljarije in uganke, zanimivi utrinki, risbe, slike in izdelki, ki so jih otroci razstavili v enoti.

Vzporedno pa sta nastala dva plakata z naslovom Zemlja okrog nas in Na našem vrtu, kot evalvacija ugotovitev, opaženega, rešenih problemov, ter razvijajočih se socialnih odnosov in utrinkov.

Na vprašanje, kaj bi bilo, če v naravi ne bi bilo zemlje, so štiriletniki odgovarjali: »Ne bi blo trave; tud ne dreves; ne bi zrasla zelenjava; metuljev ne bi bilo, ker oni rabijo rože; hrane ne bi imeli mi, pa tud živali; krti ne bi mogli bit skriti, pol pa krtin tud ne bi blo; ...«

Kratka evalvacija

Otroci so se z navdušenjem vključevali v dejavnosti, se mnogo novega naučili o zemlji in skrbi zanjo. Vse dejavnosti so otroke navdihovale, razvili so sodelovalen odnos, se medsebojno zblížali in se mnogo novega, za življenje koristnega, naučili. Aktivno so bili vključeni tudi starši.

Otroci so razvijali samostojnost, se učili reševanja problemov, doživljali občutke uspehov in si oblikovali pozitivno sliko o sebi in

okolju. Raziskovalne dejavnosti s prijaznimi posegi v naravo, so otrokom nudile priložnost za učenje, opazovanje razvoja živih bitij, doživljanje presenečenj in estetskih užitkov.

S sodelavko sva iskali nove poti in možnosti in se posluževali inovativnih pristopov pri obravnavi teme. S tem je raslo tudi navdušenje in znanje.

Literatura

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Lepičnik Vodopivec, J. (2006). *Okoljska vzgoja v vrtcu.* Ljubljana: AWTS, d.o.o.

Marjanovič Umek, L. (2001). *Otrok v vrtcu – priročnik h Kurikulu za vrtce.* Maribor: Obzorja.

